

Rodzina jest pierwszym, naturalnym środowiskiem każdego dziecka. To ona powinna wychowywać je w miłości, dawać możliwość rozwoju, rozumieć jego potrzeby, być wzorcem jego postępowania. Rodzina zaspokaja najważniejsze potrzeby każdego człowieka – potrzebę miłości i bezpieczeństwa. Ochrona praw dziecka powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców i organy władzy publicznej, ale przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka. Pieczę zastępcza jest instytucją prawa rodzinnego. Ustanawiana jest w przypadku niemożności sprawowania opieki nad dziećmi przez rodziców biologicznych. Celem ustanowienia pieczy zastępczej jest zapewnienie tymczasowej opieki nad dzieckiem.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, w tym pogotowia rodzinne) oraz rodzinne domy dziecka (RDD). Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych należy do zadań własnych powiatu przy współfinansowaniu ze środków gminy. Zadanie to realizowane jest poprzez m.in.: pozyskiwanie nowych niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, szkolenia kandydatów oraz kwalifikowania ich do funkcji rodzin zastępczych i RDD, a następnie zapewnienie im pomocy i wsparcia w sprawowaniu pieczy zastępczej.

W sosnowieckiej pieczy zastępczej w sierpniu 2023 r. umieszczonych było 356 dzieci, w tym 81 pełnoletnich wychowanków oraz funkcjonowało 240 rodzin zastępczych.

Tabela 1. Rodziny zastępcze niezawodowe – stan na 31 sierpnia 2023 r.

x	Liczba rodzin	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych niezawodowych
Rodziny zastępcze niezawodowe	56	73

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPZ

Tabela 2. Rodziny zastępcze spokrewnione – stan na 31 sierpnia 2023 r.

	Liczba rodzin	Liczba przebywających dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych
Rodziny zastępcze spokrewnione	165	202

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPZ

Tabela 3. Rodziny zastępcze zawodowe/Rodzinne Domy Dziecka – stan na 31 sierpnia 2023 r.

Rodziny zastępcze zawodowe/ Rodzinne Domy Dziecka	Liczba rodzin	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zawodowych i Rodzinnych Domach Dziecka
Rodziny zastępcze zawodowe	9	23
Pogotowie rodzinne	2	4
Rodziny Dom Dziecka	8	54
Suma	19	81

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPZ

Wielopłaszczyznowe problemy rodzin biologicznych, zaniedbania opiekuńczo – wychowawcze, przemoc w rodzinie, alkoholizm, niewydolność rodziców biologicznych, niezaspokojenie potrzeb psychicznych i emocjonalnych – wszystkie te nieprawidłowe zachowania stanowią nie tylko realne zagrożenia dla prawidłowego rozwoju oraz funkcjonowania dzieci, ale również zagrażają zdrowiu i życiu małoletnich przebywających w tak dysfunkcyjnym środowisku. Alkohol, przemoc, narkotyki i inne substancje psychoaktywne prowadzą do interwencyjnych zabezpieczeń małoletnich dzieci. W sądach toczą się liczne postępowania dotyczące opieki nad dziećmi składane przez placówki oświatowe, kuratorów sądowych i pracowników innych instytucji, którzy mimo pracy z rodziną nie widzą żadnej poprawy ze strony dorosłych, chęci zmiany ich sytuacji życiowej, rezygnacji z nałogów czy prawidłowego sprawowania opieki nad swoimi dziećmi.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu (MOPS) zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w ramach wsparcia dla rodzin zastępczych również przygotowuje wychowanków pieczy zastępczej do usamodzielnienia. Proces usamodzielnienia rozpoczyna się na rok przed osiągnięciem pełnoletności przez osobę usamodzielnianą i w zależności od sytuacji życiowej wychowanka może trwać do ukończenia przez niego 25 r. ż. Aktualnie 124 wychowanków jest objętych procesem usamodzielnienia, a do sierpnia br. 21 osób zakończyło ten proces. Pomoc dla osób usamodzielnianych obejmuje pomoc na kontynuowanie nauki szkolnej, zagospodarowanie, usamodzielnienie, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w zatrudnieniu, pomoc prawną, psychologiczną i wsparcie pracowników socjalnych. Formę pomocy dla osoby usamodzielnionej stanowi również mieszkanie chronione treningowe, z którego skorzystały 24 osoby. Pięcioro pełnoletnich wychowanków otrzymało lokal mieszkalny z zasobów miasta, natomiast na przyznanie lokalu mieszkalnego oczekuje 25 osób.

Liczba rodzin zastępczych jest wciąż niewystarczająca. Dużym problemem pieczy zastępczej jest pozyskiwanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze. Jest to zjawisko ogólnopolskie, z którym zmagają się również inne powiaty.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu nieustannie podejmuje liczne działania na rzecz pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze, m.in. promując ideę rodzicielstwa zastępczego w ogólnodostępnych miejscach takich, jak: przystanki autobusowe, przejścia podziemne, sklepy, kluby sportowe, placówki medyczne i kina. W kwietniu Kierownik Działu ds. Rodzin wraz z Kierownikiem Zespołu Pieczy Zastępczej promowali rodzicielstwo zastępcze podczas gry terenowej w ramach realizacji projektu „Ludzie, ludziom... - budowanie systemu wartości młodego człowieka we współczesnym świecie”. Projekt realizowany jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu, Komendę Miejską Policji w Sosnowcu, Teatr Zagłębia, Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Parkrun – Park Miejski przy współudziale Sądu Rejonowego. W maju 2023 r. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej wziął udział w „Biegu w szpilkach”, który odbył się w parku Miejskim im. Jacka Kuronia w Sosnowcu. Wydarzenie to było kolejnym etapem programu „Ludzie, ludziom...”, w którym uczestnicy w kolorowych i zabawnych przebraniach wyrazili swój sprzeciw wobec przemocy. W czerwcu 2023 r. z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej zorganizował uroczystą kolację dla zawodowych rodzin zastępczych oraz RDD. Podczas spotkania została przybliżona i omówiona ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w związku z jej nowelizacją. Prelekcję wygłosiła Pani Agnieszka Sekunda – przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego. Podczas kolacji rodziny miały okazję lepiej się poznać i zintegrować. We wrześniu 2023 r. rodziny zastępcze wzięły udział w pikniku integracyjnym z rodzinami ukraińskimi. Zaproszone rodziny miały możliwość wspólnych rozmów, wymiany doświadczeń, integracji, a dzieci skorzystały z różnego rodzaju atrakcji. Spotkanie plenerowe odbyło się w atmosferze zabawy, wsparcia i radości. We wrześniu 2023 r. pracownicy pieczy wzięli również udział w wystawie „Mamo, Tato, To Ja. Świat Nastolatka” zorganizowanym w Sosnowieckim Centrum Sztuki – Zamku Sieleckiego. Wystawa była próbą przybliżenia perspektywy świata nastolatków, która dla nas dorosłych jest często niezrozumiała.

W 2023 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu kontynuował prowadzenie kampanii społecznej „Otwórz serce – daj dom”, której celem jest stworzenie nowej definicji domu za pomocą otwartości serca, przekazania uczucia miłości, przynależności i pomocy, którą można podarować tym, którzy tego potrzebują. Kampania jest prowadzona w mediach społecznościowych dzięki czemu ma zasięg ogólnopolski. Dzięki kampanii społecznej „Otwórz serce – daj dom” do września br. 16 rodzin przystąpiło do szkolenia na rodziny zastępcze, a 15 z nich nabyło uprawnienia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. W pierwszym półroczu 2023 r. odbyły się 2 szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze, natomiast trzecie szkolenie zaplanowane jest na

październik 2023 r. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej realizuje zatwierdzony przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej autorski program szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze, niezawodowe, zawodowe, RDD.

We współpracy z Urzędem Miasta pozyskano, wyremontowano i dostosowano lokal mieszkalny, który został przeznaczony dla nowo pozyskanej rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcje pogotowia rodzinnego. Lokal znajduje się w ścisłym centrum miasta. Przekazanie mieszkania zawodowej rodzinie zastępczej miało miejsce 13 października br.

W 2023 r. pozyskano 4 nowe rodziny zastępcze zawodowe oraz nową rodzinę, która od października 2023 r. będzie pełnić funkcje pogotowia rodzinnego. Jedna rodzina zastępcza zawodowa została przekształcona w Rodzinny Dom Dziecka, zwiększając liczbę miejsc z 3 do 8.

Rodziny zastępcze, RDD oraz dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej mają możliwość skorzystania ze wsparcia psychologicznego i pedagogicznego prowadzonego przez pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Pracownicy służą rzetelną wiedzą i dużym doświadczeniem w rozwiązywaniu problemów jakie mogą wystąpić w rodzinie. W pierwszym półroczu 2023 r. odbyło się 190 konsultacji psychologiczno – pedagogicznych. Cyklicznie prowadzone były również grupy wsparcia dla rodzin zastępczych, które będą kontynuowane w drugim półroczu. Grupy wsparcia dały możliwość wymiany doświadczeń, wzajemnego wsparcia i pomocy oraz ukierunkowania na rozwiązywanie problemów. Rodziny zastępcze miały również możliwość uczestniczenia w zamkniętym szkoleniu dotyczącym nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej współpracuje z Urzędem Miasta Sosnowiec, Sądem Rodzinnym IV Wydział Rodzinny i Nieletnich, II Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonującym Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich, Komendą Miejską Policji, Strażą Miejską, Patrolem Przyjaznym Dziecku, Sekcją Asysty Rodzinnej, Centrum Zdrowia Dziecka i Rodziny im. Jana Pawła II w Sosnowcu oraz Szpitalem Miejskim w Sosnowcu Oddział Noworodków i Wcześnieaków.

Przygotował:

Anna Wyka
Kierownik
Działu ds. Rodzin

Sprawdził:

Emilia Patralska
Specjalista
Anna Leśniak
Kierownik
Działu Pomocy Środowiskowej

Zatwierdził:

Szymon Widera
p.o. Zastępcy Dyrektora
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej